

► DemoLinux 3.0 ► Knoppix 2.1 beeta ► Red Hat 7.2 System
 ► Administration CD ► SuperRescue CD 2.0.0 ► SuSE 7.3
 Evaluation CD ► Zebra Linux DevServer 1.0 beeta

Linuxia rompulla

Linuxin asennus perinteisin menetelmien voi olla tuskastuttava urakka.

Linuxin ominaisuuksia voi kuitenkin kokeilla suoraan cd:ltä, eikä ummikonkaan tarvitse pelätä tietokoneen sotkeutumista.

TEKSTI: RAIMO KOSKI KUVA: ERIC LERAILLEZ

Linuxin saloihin perehtymätön on syytä varovainen ennen Linuxin asennukseen ryhtymistä. Ennen Linuxiin siirtymistä olisi hyvä päästä kokeilemaan, onko Linuxista omiin tarpeisiin.

Onneksi Linuxin aatteellinen perusta – vapaus – vapauttaa osin myös ennakositoumuksista. Lähes kaikista suosituimmista Linuxin levitysversioneista on tehty romppu-Linuxit ja kokeilunhaluinen voi testata niitä ennen lopullista valintaa täysasennuksesta.

Kokeiluversion valinnassa on syytä olla tarkkana, sillä osa kokeilu-Linuxeista tallentaa melkoisesti tietoa kiintolevylle. Ne eivät kuitenkaan muuta tai tuhoa sieltä mitään. Tarkoitus on pelkästään nopeuttaa seuraavaa käynnistystä.

Osa on todellisia cd-Linuxeja, sillä ne antavat vaihtoehtoksi joko pelkästään rompun ja keskusmuistin käytön tai asetusten ja tiedostojen tallennuksen kiintolevylle.

Romppu-Linuxeja valittaessa on valinnanvaraa ja lähes kaikki ovat haettava netistä. Tietyistä vain SuSEn pa-

lomuuriohjelmisto ja Zebra Linux ovat maksullisia.

Cd-Linuxeja löytyy netistä parisenkymmentä. Valitsimme edustavan joukon erilaisia kokeilu-Linuxeja, jotta nähtäisiin, pääseekö niillä oikeasti Linuxin makuun.

ROMPPU-LINUX ON VANHA KEKSINTÖ

Linuxin ajo rompulta on vanha idea. Tämän jutun kirjoittajankin Linux-taival alkoi 1990-luvun puolivälissä cd-Linuxilla. Yggdrasilin Linuxissa oli asennuksen vaihtoehtona mahdollisuus ajaa demomoodia, jossa käynnistyi graafinen X Window ja siinä valikoima ohjelmia. Oli huojentavaa nähdä ennen asennusta, että graafinen ympäristö toimi ja oli helppo konfiguroida.

Vanhoihin hyviin aikoihin verrattuna varsinaista uutta rompulta käynnistyvissä Linuxeissa ovat uudet käyttötarkoitukset. Asetusten teko on huomattavasti helpompaa ja laitetuki laajempaa.

Paatu-neet Linuxin käyttäjät kaipaavat romppu-Linuxeja lähinnä katastrofeista toipumiseen ja käynnistyslevyyn tehoversiona.

Mielenkiintoinen ajatus on myös cd:lle tai jopa levykkeelle mahtuvan Linuxin käyttö palomuurissa. Mahdollinen murtautuja ei pääse mitenkään muuttamaan ohjelmia rompulla tai asetuksia kirjoitusuojatulla levykkeellä.

Kolmas käyttötapo on luoda suppeahko käynnistyvä kopio asennetusta järjestelmästä ja lisäksi varmistaa cd-levyille loput tiedostot. Näin voi korvata näppä-

rästi nauhat tai varmistuslevykkeet.

EIKÄ TÄSSÄ KAIKKI

Jos pitäisi valita tärkein vertailusta puuttuva kokeilu-Linux, se olisi varmaan nykyisin Mandrake 8.0:aan perustuva Virtual Linux. Toinen hyvä vaihtoehto on pyytää paikallista Linux-gurua tekemään kopio omasta järjestelmästään rompulle Mindin tai mkCDrecin avulla.

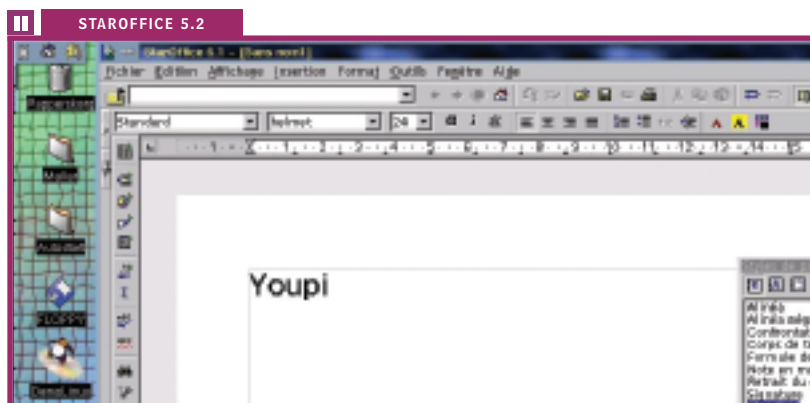
Tämän jälkeen on helppo pyytää avulias taituri kylään hänelle rakasta versiota esittelemään. Esimerkiksi Gibraltar on kokeilun arvoinen, joskin se on tarkoitettu lähinnä palomuuureihin. Muitakin erikoistapauksiin soveltuvia on, eikä romppu ole välttämätön. Ainakin Slackwaresta on kehitetty Zip-levyille sopiva ZipS-lack.

SELVIÄÄKÖ ALOITTELIJA URAKASTA?

Suurin osa vertailun tuotteista käynnistyi graafiseen tilaan ongelmitta. DemoLinuxin osalle osui huonoin onni, koska koneella sattui jo olemaan IT Linux 2002 asennettuna ext3-osiolle. Vain tästä aloittelija ei olisi selvinnyt, tosin hänellä tuskin on vanhaa Linuxia koneellaan. Muissa ongelmatapauksissa jenkkinäppäimistön käyttötaito oli korkein vaatimus.

Onni riippuu pitkälti laitteistosta ja sen osista. Esimerkiksi SuperRescue CD:n käyt-

▲ Joissain kokeilu-Linuxeissa on jopa toimisto-ohjelmia mukana. Kuvassa DemoLinuxin levyllä oleva StarOffice 5.2 -versio.

tämä erikoinen Linuxin lataaja ei pitänyt vanhan Zappa-emon näppäimistökontrollerista ja parametrien kirjoitus oli mahdotonta. SuperRescue CD ei pitänyt myöskään S3:n 868-pohjaisesta näyttökortista, joten graafista X-liittymää oli mahdoton saada toimimaan.

Laitteisto-ongelmia löytyisi tiheämmällä kammalla paljon lisääkin, mutta testikoneena käytetyllä noin vuoden vanhalle Dellin Dimension 4100:lla ei muita hankaluuksia ilmennyt.

ENTÄ LINUX-GURUT?

Romppu-Linux on kätevä pitää taskussa ongelmatilanteiden varalta. Paremminkin taskuun mahtuvalle halkaisijaltaan kahdeksan sentin mini-cd:lle mahtuu noin 185 megatavua ja luottokortin muotoiselle noin 30 megatavua. Aihioita löytää pienellä etsimisellä ja jopa cd-rw-versioina, mutta ne voivat maksaa parisenkymmentä euroa.

ROMPULLE EI MAHDU KAIKKI

Kokenut Linuxin käyttäjä voi pettyä hie-man romppu-Linuxeja kokeillessaan, koska niistä voi puuttua joitain tärkeitä ohjelmia. Ummikko taas ei osaa kaivata kaikkea ja saa Linuxista puutteellisen käsityksen. Esimerkiksi DemoLinuxissa on laaja kielituki englannille, ranskalle ja portugalille. Näille kielille on esimerkiksi KDE:n käännöstiedostot ja StarOffice. ■

Tekisinkö oman pika-Linuxin?

Mind- tai mkCDrec-nimisillä saa helpoimmin jo valmiina koneessa olevasta Linux-järjestelmästä romppukopion. Tosin ilman pakkausta tila loppuu pian kesken. Netistä löytyy koko joukko hyviä ohjeita. Sopivia aloituspaikkoja ovat: miten Knoppix on tehty (www.knopper.net/knoppix/knoppix-als2000-paper.html), demolinuxin postituslista ja lähdekoodi sekä SuperRescue CD:n lähdekoodi.

Helpoimmillaan oman version teko tässä esitellyistä demolinuxeista voi onnistua liittämällä kiintolevyille kopioitu rompun pakattu osuus cloop-laitteen kautta, lisäämällä sinne haluttu sovellus ja polttamalla lopputulos 700 megatavun cd-r-aihiolle.

Aivan näin helppoa se ei käytännössä ole. Mutta jos osaa tehdä käynnistyviä romppuja Linuxissa, liittää tiedostoja tiedostojärjestelmiksi loop-laitteen avulla ja asentaa ohjelmia poikkeavalle polulle, homma hoituu hyvinkin nopeasti. ■

DemoLinux 3.0

DemoLinuxista voi ladata useita versioita. Kotipolttaja tietysti valitsee suurimman, joka vaatii 700 megatavun cd-r-aihon. Pienempi versio mahtuu 650 megatavun levyille.

DemoLinux perustuu Debianin vakaaseen haaraan eli ohjelmaversiot ovat Linux-maailman mittapuun mukaan ikivanhoja. Tämä huomioon DemoLinux toimii hämmästyttävän hyvin ja näyttävästi.

Koneen käynnistyttyä Linuxin lataaja tarjoaa kolme näytön resoluutiota, joista korkein on 1024x768. Sen jälkeen kone jatkaa ytimen latausta graafisessa tilassa. Pian valitaan kieli ja näppäimistö. Jälkimmäinen on vaikea vihkiytymättömälle. Ilmeisin vaihtoehto fi on vanhoille päätteille tarkoitettu, jossa skandit ovat väärin, joten oikea valinta onkin Svenska.

Testikoneessa oli jo windows ja Linux, joiden levyt DemoLinux löysi ja liitti toisiinsa. Sivutusosion liittäminen oli mukava yllätys, mutta ext3-osio oli pysähdyttänyt näytöksen virheilmoitukseen. Sen pystyi ohittamaan Ctrl-C-näppäinyhdistelmällä.

Graafisessa sisäänkirjautumisessa oli tarjolla KDE ja GNOME ja ohjelmavalikoimaan kuului StarOffice 5.2, tosin ilman suomen kielen oikolukua ja tavutusta.

706-megainen versio oli syönyt läpinäkyvän pakkauksen avulla 1 217 Mt, joten ominaisuuksia riittää kokeiltavaksi. Työpöydällä on ohjelmat ja ohjeet, miten sivutustiedosto luodaan keskusmuistin jatkeeksi esimerkiksi windowsin levyille ja työtiedostot talletetaan kätevimmin.

Knoppix 2.1 beeta

Knoppix on hieman tuntematon, koska se suuntautuu lähinnä Saksan markkinoille. Se toimii kuitenkin aivan mainiosti englanniksi ja jos kaipaa tuoreempaa Debianin versiota eikä halua maksaa Zeebrasta, on Knoppix varteenotettava.

Alussa Knoppix tarjoaa näytölle pelottavan laajan valikoiman optioita, jotka voi tuki ohittaakin. Syötin kuitenkin resoluutioksi 1024x768 ja yritin saada arvaamalla suomalaista näppäimistöä, mutta jenkkiäiseksi se jäi. Resoluution nouseminen myöhemmin omavaltaisesti erikoiseen 1400x1050-moodiin. Loppu olikin ongelmaton.

Kiitosta ansaitsee sivutusosion automaattinen käyttö ja se, että Knoppix jättää sekä fat32- että ext3-osiot rauhaan.

Knoppix tekee myös vertailun pakkausennätyksen tiivistämällä 1 731 megatavua dataa tavalliselle rompulle.

Red Hat 7.2 System Administration CD

Red Hatilla ei ole varsinaista kokeiluversiota. Punahatun miniversio soveltuu kuitenkin käynnistyslevykkeeseen korvaajaksi. Se on ainakin jonkin aikaa ainoa, jossa on ext3-tuki. Askeettisuus johtuu lähinnä tarpeesta mahdollistaa versio jopa luottokortin kokoiselle pien-cd-levylle.

Käynnistyksessä kysytään näppäimistöstä ja miten levyt liitetään. Tylsää ja niin funktionaalista.

SuperRescue CD 2.0.0a

SuperRescue CD:n nimi johtaa hieman harhaan: kyllä se soveltuu aloittelijankin testi-levyksi. Parempaa Red Hat -pohjaista ei joka tapauksessa siihen tarkoitukseen löydy. Hieman Linux-tietoutta silti vaadittiin. Verkon käynnistämistä ruudulle tuli ohje ja se hoituu yhdellä komennolla, jos DHCP-palvelu on tarjolla. Näppäimistö oli jenkkiämallia eikä kbdconfig-ohjelmasta kerrottu mitään. X konfiguroitui automaattisesti, mutta sen käynnistyskomento startx piti tietää. Toivottavasti pian ilmestyy myös Red Hat 7.2 -pohjainen versio.

KOKEILU-LINUXEJA

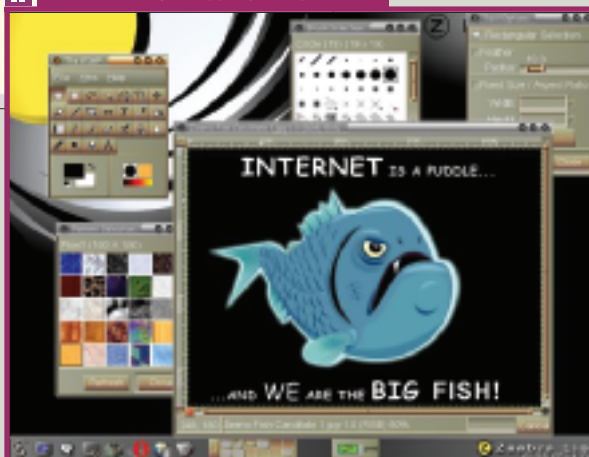
Tuote	DemoLinux 3.0	Knoppix 2.1	Red Hat 7.2	SuperRescue CD 2.0	SuSE 7.3	Zebra Linux 1.0
Valmistaja	DemoLinux Project	Knopper.net	Red Hat Corp	SuperRescue Project	SuSe Linux	Net Zeerio Solutions
Www-osoite	www.demolinux.org	www.knopper.net/knoppix/	ftp.redhat.de/pub/rh-addons/rescue-cd/	freshmeat.net/projects/superrescue/	ftp.suse.com/pub/suse/i386/live-eval-7.3/	www.zeerio.fi
Pohjautuu	Debian 2.2	Debian Testing/Unstable	Red Hat 7.2	Red Hat 7.1	Suse 7.3	Debian Testing/Unstable
Kernel-versio	2.2.18	2.4.14	2.4.7	2.4.5	2.4.10	2.4.13
Rompun koko						
• pakattuna	706 Mt	665 Mt	31 Mt	628 Mt	653 Mt	618 Mt
• purettuna	1 217 Mt	1 731 Mt	-	1 400 Mt	1 680 Mt	-
Levytarve						
• kiintolevyasennus	0 Mt	0/+	0 Mt	0 Mt	122 Mt	0 Mt
• osittainen levyasennus	100 Mt	valinnainen	-	-	-	100 Mt
Muistintarve						
• tekstimoodi	64 Mt	16 Mt/96 Mt	ei ilmoitettu	24 Mt	ei ilmoitettu	64 Mt
• graafinen moodi	ei ilmoitettu	96 Mt	ei ilmoitettu	ei ilmoitettu	ei ilmoitettu	ei ilmoitettu
Työpöytä	KDE/GNOME	KDE	-	KDE	KDE/GNOME	GNOME
Xfree86-versio	3.6.3	4.1.0.1	-	4.0.3	4.1.0	4.1.0.1
DHCP-tuki	Ei	Ei	On	On	On	On
Resoluutio	1024x768, 16-bit	1400x1050, 16-bit	-	1024x768, 24-bit	1024x768, 16-bit	1024x768, 16-bit
Käynnistyy ajotasolle	5, graafinen	5, graafinen	2, teksti	5, graafinen	5, graafinen	3, teksti
Toimisto-ohjelmisto	StarOffice 5.2	OpenOffice beeta	-	-	-	-
Hinta	ilmainen	ilmainen	ilmainen	ilmainen	ilmainen	85 €

Zeebran CD Linux sopii esimerkiksi opinahjojen atk-luokkiin, missä ei välttämättä haluta asentaa Linuxia kiintolevylle. ▼

▲ SuSE:n yast2-asennusohjelmalla viilaillaan myös järjestelmän eri laitteiden asetuksia.

DemoLinuxin työpöydällä ei ole KDE:n oletusteemaa ja se näyttää erikoiselta. Anchor-kuvakkeen kautta DemoLinux voidaan ankkuroida kiintolevylle. ▼

SuSE 7.3 Evaluation CD

SuSEllä on poikkeuksellinen politiikka olla jakamatta romppujen kopioita netissä. SuSE:n täysversiota saa vain paketoituna.

Netistä saa kuitenkin rompulta toimivan version, jolla SuSE yrittää saada ihmisiä koukuun. SuSE ei ole edes yrittänyt tehdä ilmaiseksi jakamastaan versiosta mahdollisimman käyttökelpoista ja mukautuvaa. Näyttävä ja täysversio-SuSE:n helppoudesta vakuuttava tämä koeversio kuitenkin on.

Ainoa asennusvaihtoehto on käyttää kiintolevytilaa noin 130 megatavua. Pääkäyttäjän lisäksi on luotava tavallinen käyttäjä tai hyväksyttävä tietokoneen luokittelu NIS-työasemaksi, vaikka NIS-palvelinta ei olisikaan. Vanhaa sivutuosiotakaan ei hyväksytä, vaan tehdään oma windowsin fat32-osiolle.

Asennus on melko perusteellinen ja vie nopeassakin koneessa melkoisesti aikaa. Näyttävä esitys, mutta jättää jäykän vaikutelman – meillä tehdään näin tai sitten ei tehdä lainkaan.

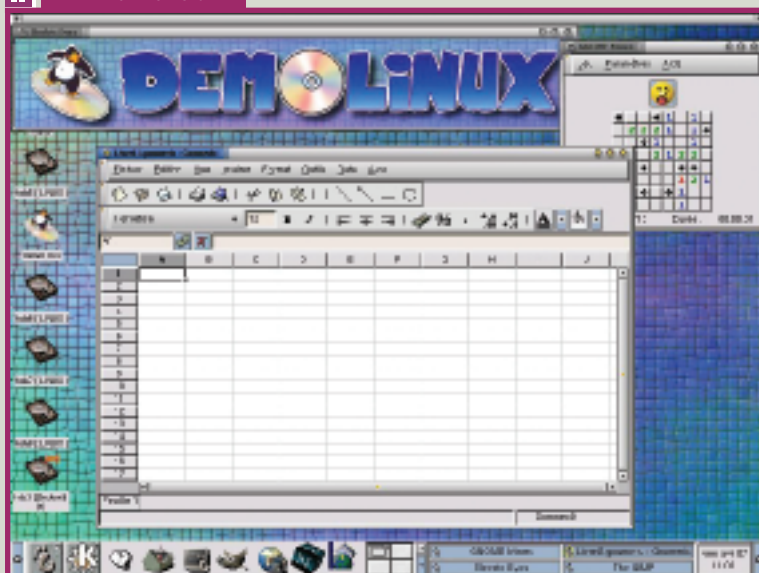
Zebra Linux DevServer 1.0 beeta

Suomalainen valmistaja Zeerio yrittää rahastaa jo Zeebran kokeiluversiolla. Se on sikäli perusteltua, että Zeebran kanssa ei juuri ongelmiin törmää. Oletusnäppäimistö osaa suomalaiset kirjaimet, joten sekin huoli on poissa.

Ainoat moitteen tapaiset Zeebra saa siitä, ettei ohjelma löytänyt itse vanhaa Linux-asennusta kiintolevyltä. Lisäksi sisäänkirjautuminen on tekstimoodissa. Yksi pikkupuute on KDE:n ja pakkauksen puuttuminen.

Zeerion tarkoituksena on ilmeisesti jatkosakin polttaa Zeebrat cd-levylle, koska kullakin levyllä on oma tunnuksensa. Sillä pääsee lukemaan kiintolevylle talletettua salattua tietoa.

Zeebrasta on myynnissä pientoimisto- ja kehittäjäversio. ■

YHTEENVETO

Esittely-Linuxilla alkuun

Rompulta käynnistyvistä Linuxeista on vaikea valita yhtä ehdottomasti parasta. Valinta riippuu tarpeesta ja loppujen lopuksi siitä, mistä levitysversiona lopulta on kiinnostunut. Sitähän on Linux-ummikon tietysti hankala ennakoita.

Maksullisuutensa takia karsiutunevat ensimmäisenä Zeebra Li-

nux ja Suse. Knoppix ei tue suomalaista näppäimistöä ja Red Hat 7.2 System Administration CD ei sovi kokeiluun. Parhaiten Linuxiin totuttamattoman koneeseen sopii kokeiltavaksi DemoLinux tai SuperRescue CD. ■